



Yttrande 2001-09-06 1(4)

Jordbruksdepartementet

Stockholm

Betänkande av jordförvärvsutredningen SOU 2001:38

Sammanfattning:

Utredaren:

Förordar att glesbygdsbestämmelserna i jordförvärvslagen slopas, att lättnader och förenklingar införs för förvärv mellan juridiska personer och att skötsellagar slopas.

**Nordbruk (NOB) föreslår att jordförvärvslagen skärps** i avseende

att öka bosättningsmöjligheter i glesbygd och

att öka möjligheterna till naturbruksproduktion med hjälp av bo- och brukarplikt och därmed stimulera till lokal livsmedelsproduktion och till lokal förädling av råvaror från jord och skog.

**Jordförvärvslagen bör även skärpas, förvärvsprövning bör införas, för juridiska personer** att gälla alla former av markbyten och/eller köp med samma motivering som ovan.

**Skötsellagarna inom jord- och skogsbruk före 90-talets lagstiftning bör återinföras** med samma motivering som ovan för att landets kontroll och förvaltning av förnyelsebara naturresurser ska bidra till en långsiktig och uthållig naturbruksproduktion inom alla sektorer såsom jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring, olika former av köttproduktion, m.fl.

Utredaren:

Skogsavdragen (och begreppet rationaliseringsförvärv) bör ses över och att

en utvärdering bör göras av fastighetsbildningslagen (framförallt med avseende till skadlig uppdelning av skogsmark).

NOB:s förslag ovan försvårar sådana spekulationer och skövling av jord- och skogsbrukfastigheter som skett efter införandet av 90-talets jordförvärvsliberaliseringar varför utredarens förslag och motiveringar till ändringar blir onödiga angående **fastighetsbildnings-**

**lagen och skogsavdragen.**

Med en strängare förvärvslagstiftning som återigen skulle prioritera enskilda råvaruproducenter inklusive små- och medelstora brukare skulle fastighetsbildningslagen och skogsavdragen kunna återfå sina positiva betydelser för hushållning av naturresurser, näring och region.

**Bakgrund**

Utredaren:

Våren 1990 beslutade riksdagen om en ny livsmedelspolitik. Den nya livsmedelspolitiken innebar en marknadsanpassning och avreglering av jordbruket. En utgångspunkt...att jordbrukspolitiken i princip skulle vara underkastad samma villkor som andra näringar.

2(4)

Vi anser att betydelsen av 90-talets förvärvslagstiftning (med tillhörande anpassning av lagar som berörs av ändrade bestämmelser för förvärv av jord- och skogsbruksfastigheter) är mycket mer långtgående än vad utredaren vill göra gällande. "Klipperi" och bulvanköp av fastigheter är bara en avart.

I utredningen och i samhället i övrigt saknas konsekvensanalys och debatt vad prisras på råvaruprodukterna och prisökning på brukningsenheter har för samband med att kapitalstarka kategorier (inklusive klippare) konkurrerar med självverksamma skogsbrukare och jordbrukare om brukningsenheterna. Vidare saknas analys av kort- och långsiktiga effekter av att allt större del av odling sker på arrenderad mark, att allt mindre av landets livsmedel odlas i landet (nationell och internationell betydelse), att spekulations-benägenheten på fastigheter ökar inom vissa taxeringsområden och förstärks med annan lagstiftning (t.ex. Naturvårdsverket utreder förslag om "Nyanserat strandskydd").

Idag fungerar den samlade lagstiftningen, idag underställd överstatliga organ, som ett av flera medel för att införa storskaliga system bland de areella näringarna i enlighet med industriella principer och som ett instrument för att öka spekulering på brukningsfastigheter i glesbygd.

Exempel på detta finns i den lagstiftning som i det här fallet utreds och även utredningen önskar stimulera ytterligare rationaliseringar.

Samtidigt med att utredningen lades fram april 2001 var de flesta eniga om att storskaliga industrijordbrukssystem är grunden till skandalerna kring BSE och de stora spridningsmöjligheterna av Mul- och Klövsjukan. Det var en stor uppslutning verbalt att arbeta mer för småskaliga och närproducerande jordbruk (producent & konsument). I Sverige skulle det betyda att stimulera kombinationsbruk jord & skog som under 80-talet. Även utredaren beskriver 80-talslagstiftningen och dess mål. En sådan utveckling överstämmer med NOB:s målsättningar men saknas helt i jordförvärvslagstiftningen och dess utredning.

(Se vidare information om NOB, små- och familjebrukarparaplyorganisationen CPE i Europa och den globala organisationen Via Campesina.)

Utredningen och Jordbruksverkets rapport 1995:3 (som hänvisas till i direktiv och utredning) väger i sina ställningstagande mellan en strängare, mer reglerad (ex. Norge) eller en liberal avreglerad förvärvslagstiftning (ex. Finland).

Politiker och tjänstemän väljer det senare.

Att i det läge hänvisa till dryga kostnader i handläggningsförfarandet, vilka istället måste betraktas som nästan obetydliga i sammanhanget, ser mer ut som att dölja än att klarlägga.

Utredaren:

Jordförvärvslagen har...endast i ringa utsträckning bidragit till ökat boende och ökad sysselsättning i glesbygd. Lagens preventiva effekter är...begränsade. Det måste ifrågasättas om effekten av en skärpt lagstiftning motiverar dels de ökade administrativa resurser som behövs, dels det ökade ingreppet i säljarnas och köparnas rätt att fritt träffa avtal som då krävs

NOB anser det är fel på lagen.

Sveriges jordförvärvslagstiftning är egentligen helt avreglerad och inte som utredningen felaktigt beskriver ett mellanting mellan norsk reglerad och finsk liberal lagstiftning.

I regeringens proposition 1992/93:71 "om utländska förvärv av fast egendom" föreslås:

3(4)

Propositionen 1992/93:71:

*Förvärvsrestriktioner bör upphävas i förhållande till inte bara rättsobjekt i EFTA- och EG-länder utan också rättsobjekt i övriga länder.*

*I tillägg: Härtill kommer att frågan utifrån de intressen som främst bär upp den nuvarande lagstiftningen &mdash; skyddet för Sveriges naturtillgångar och ekonomiska självbestämmanderätt &mdash; inte torde ha någon praktisk betydelse.*

(Jfr. utredarens beskrivning om de areella näringarnas stora betydelse, sid. 27: "Sammantaget utgör dessa arealer en resurs av utomordentlig betydelse för landets ekonomi ...".)

Enda motivering var då anpassning till EG-lagstiftning, kapitalliberaliseringsdirektivet (senare ingick aktuella bestämmelser i Maastrichtfördraget och nu i det av Sverige antagna 1:a steget i EMU) och OECD:s regler, bl.a. "progressive liberalisation" (jfr. senare MAI-avtal).

I.o.m. Sveriges anslutning till EES och senare EU gäller den s.k. diskrimineringslagstiftningen i samband med kapitalets fria rörlighet.

Propositionen:

*Förvärvarens medborgarskap skall inte avgöra om ett förvärv fordrar tillstånd.*

M.a.o. syftar också propositionen och senare "förordningen om tillstånd till vissa förvärv av fast egendom" SFS 1992:1374 att inte heller svenska medborgare får diskrimineras gentemot utländska.

Denna lagstiftning torde vara den mest liberala av alla förvärvslagar och blir därför den som ytterst är tillämplig.

Propositionen och senare lagförslaget, antogs av riksdagen utan en enda nejöst.

Alla remissinstanser tillstyrkte eller lämnade utan kommentar. (Undantag Fortifikationsförvaltningen och kommentar från överbefälhavaren.)

De ensidigt positiva yttrandena på propositionen visar bl.a. att valet av remissinstanser kan vara bristfälligt och/eller på en utomordentlig naivitet från alla inblandade, inklusive beslutsfattare. Detta p.g.a. den efterföljande debatt (som även utredaren i det här fallet hänvisar till) och förvåning som också beslutsfattare och företrädare för remissinstanser visade i efterhand.

(Medlemmar i NOB väckte debatt och uppvaktade berörda utskott och politiker innan beslutet togs, bl.a. nuvarande jordbruksminister.)

Remissförfarandet och senare beslutsfattandet som grundar sig på aktuella utredning löper stor risk att redan från början färgas av att så stort antal av dessa personer, organisationer och partier redan "har gjort bort sig".

Bosättningskravet i glesbygd, som också enligt utredaren är en huvudorsak till detta betänkande SOU 2001:38, föreslås i 90-talets liberala lagstiftning vara kvar samtidigt som det i praktiken urholkas.

Propositionen:

*Om lagfart beviljas av misstag trots att förvärvaren inte uppfyller hemvistikriteriet och heller inte har förvärvstillstånd, blir köpet inte ogiltigt (se §7).*

4(4)

**NOB förordar** som ett första steg för att snabbt råda bot på konsekvenserna av dagens lagstiftning att Sveriges riksdag återinför 80-talets bo- och brukarplikt eller som utredningen har som alternativ - den norska konsesjonsloven och skogsvernet. Är detta omöjligt p.g.a. övernationell lagstiftning inom EU och/eller EMU och WTO bör utredaren och beslutsfattare tillkännage detta. Varefter debatt, information och krav kan ställas till de i verkligheten berörda organen/statsbildningarna/myndigheterna.

Marsätt 2001 &mdash; 09 &mdash; 13

NOrdBruks styrelse /

Torgny Östling

Adress: NOrdBruk

Marsätt 1363

840 50 Gällö